

ČÍSLO 1

ROČNÍK 19

leden 2015

ZPRAVODAJ

HUCUL

Asociace chovatelů huculských koní

Box 145, 530 02 Pardubice

mobil 777 885 006

[http:// www.hucul-achhk.cz](http://www.hucul-achhk.cz)

e- mail: jelineking@seznam.cz

Ročenka 2014

Hřebec — nově zařazovaný plemeník při zkouškách září 2014 Dubová Hora

2071 Pietrosu X-61 L, tm. plavák.b.o, nar.: 13.6.2003

O.: Pietrosu IX - 37 L; M.: 765 Hroby XXI-99 L

Těl rozměry: 155; 145; 178; 21,0 cm

Plemenný typ: 8b; Exterier 8b; Výkonnost 9,7b.

Chovatel: Herghelia Lucina, Lucina, Rumůnsko

Foto: září 2014 J.

POZVÁNKA A PROPOZICE

na

MEZINÁRODNÍ ŠAMPIONÁT PRO HUCULSKÉ KONĚ

Výstava, Huculská stezka, Zápřahy

11. – 13. 9. 2015

BŘEZÍ 35, ŽINKOVY, 335 01 NEPOMUK, ČR

Uzávěrka přihlášek: 11. 8. 2015

Podrobnosti a organizační zajištění na [www: http://www.hucul-olsovka.cz](http://www.hucul-olsovka.cz)

KONTAKT:

NORD OLŠOVKA, spol. s r. o.

Březí 37 u Žinkov, 335 01 Nepomuk, Česká republika

Ing. Jiří Tetzeli

Tel: +420 603 219 131

E-mail: holding@nord.cz

Analýza stavu PK Huculský kůň k 31.12.2014

Podrobný přehled o současném stavu PK Huculský kůň k 31.12.2014 je možno sledovat v příložených grafech č.1 - 7 a tabulce č.1, zveřejněných na [http:// www.hucul-achhk.cz](http://www.hucul-achhk.cz), kde jsou zachyceny časové vývojové řady sledovaných parametrů současné struktury PK.

• Plemeníci

V roce 2014 bylo oprávněno působit v plemenitbě populace huculských klisen ČR pouze **9 plášt'ových plemeníků**, kteří všichni **splnili požadavek 100 % genů plemene hucul.** (Původní předpoklad působení 13 hřebců). Mimo aktivní působení v chovu však byli k dispozici 3 hřebci v rezervě nebo zapůjčeni do zahraničí. V tomto případě šlo hřebce, kteří mají v českém chovu řadu potomků.

Během sezóny roku 2014 své působení ukončil **1267 Oušor Zebulon 4706** z důvodů výměny za hřebce z Maďarska. Mimořádně byl zařazen zapůjčený plemeník **2044 Gurgul Castor**, který byl Radou PK doporučen k akceptaci do PK i NPGZ. Tento hřebec byl však během sezóny opět vrácen do zahraničí.

Pro rok 2015 budou **nově zařazeni 2 hřebci 1384 Gurgul Ryn a importovaný lučinský hřebec 2071 Pitrosu X-61 L**, kteří jsou v populaci málo příbuzní a splňují požadavek 100 % původních genů (jejich foto na obálce tohoto Zpravodaje). **Předpokládá se, že v sezóně 2015 bude pro NPGZ působit 10 plášt'ových huculských hřebců** a dva strakatí.

Věkový průměr současných plemeníků činil - 12,5 roků. (2013 - 13,06; 2011 - 12,83 roků).

Jak je zřejmé, počet hřebců se výrazně snížil, což může způsobit prostorové problémy vzhledem k roztržitosti chovu. Z uvedeného plyne nezbytnost i nadále věnovat zvýšenou pozornost předvýběru mladých hřebečků. Současně je nutné při výběru zohledňovat malou příbuznost, aby nedošlo k nezodpovědnému zvýšení rizika inbreedingové deprese. K tomu účelu je vypočítáván $F_{(x)}$ pro všechna hypotetická spojení s klisnami v HPK a PK. Jeden plemeník, který je téměř v celé populaci klisen v PK nepříbuzný **1848 Pitrosu Nelson**, byl a je k dispozici formou inseminace čerstvým semenem v ZH Tlumačov.

V chovu plášt'ových hřebců budou i nadále využíváni jen čistokrevní plemeníci se 100 % původních genů.

Aktuální zastoupení genealogických linií v hřebčí populaci posledních sedmi let je následující:

Hřebci

Linie	Rok	Goral	Gurgul	Oušor	Hroby	Pietrosu	Celkem
Počet hřebců	2008	8	3	3	2	1	17
%v aktivní populaci	2008	47,1	17,6	17,6	11,8	5,9	100
Počet hřebců	2009	9	3	3	3	1	19
%v aktivní populaci	2009	47,4	15,8	15,8	15,8	5,3	100
Počet hřebců	2010	8	4	3	2	1	18
%v aktivní populaci	2010	44,4	22,2	16,7	11,1	5,6	100
Počet hřebců	2011	9	4	3	2	1	18
%v aktivní populaci	2011	50	22,2	16,7	11,1	5,6	100
Počet hřebců	2012	7	2	3	2	1	15
%v aktivní populaci	2012	46,7	13,3	20	13,3	6,7	100
Počet hřebců	2013	6	2	3	2	2	15
%v aktivní populaci	2013	40	13,3	20	13,3	13,3	100
Počet hřebců	2014	6	1	1	1	1	10
%v aktivní populaci	2014	60	10	10	10	10	100

Barevné fotografie všech aktuálních plemenů lze nalézt na našich internetových stránkách (<http://www.hucul-achhk.cz>). Hřebci, kteří v roce 2014 přestali působit, jsou k nahlédnutí ve složce archivního seznamu.

Málo uspokojivou situaci nutno konstatovat při využívání plemenů, která v roce 2014 představuje pouze 59 připuštěných huculských klisen. Z 10 licentovaných hřebců působilo ve skutečnosti pouze 9 hřebců viz graf č.1. Zcela nevyužit zůstal hřelec 2900 Goral Artuš.

- **Mateřská část populace**

V rámci celé plemenné knihy Huculský kůň bylo v letošním roce nově zařazeno do chovu 19 klisen (v roce 2013 - 9 klisen a v roce 2012 - 25 klisen).

Nadále se zhoršuje věková skladba základního stáda, která v roce 2014 vykazala průměr 15,36 roků. Podrobná variabilita plyne z grafu č. 2 .

Aktuální populaci pláštěových huculských klisen zapsaných do PK (mimo 13 klisen zařazených do oddílů strakatých huculských koní) tvoří 446 koní, (v roce 2013 462 klisen). Počty klisen stále mírně klesají a ve vazbě na nepříznivou věkovou strukturu vyžadují radikálnější obměnu. Tomu však, jak již zmíněno, **zdaleka neodpovídá reprodukční aktivita. Struktura zastoupení klisen do deseti let tvoří jen 17,04 %, tj. 76 koní,** (rok 2013 - 108 klisen, tj. 23,22 %).

Zastoupení chovu v jednotlivých krajích republiky se v zásadě nemění, až na zřetelnější snížení v Plzeňském a Jihočeském kraji (viz graf.č.3).

Obtížnost cílevědomé šlechtitelské práce je stále komplikována značnou roztržitostí chovu. **Klisy jsou chovány prakticky na celém území České republiky v 69 okresech u 293 chovatelů (resp. majitelů), s nízkou reprodukční aktivitou.**

Stále pouze šest chovatelů vykazuje větší koncentraci než 5 klisen.

Mezi největší chovatele patří i nadále patří:

Chov – lokalita	Rok 2005		Rok 2007		Rok 20013		Rok 20014	
	klisen	%	klisen	%	Klisen	%	Klisen	%
Farma Hucul –Janova Hora	28	6,1	33	7	27	5,6	29	6,5
Farma Dubová Hora	20	4,4	19	4	22	4,6	18	4,0
Farma Olšovka – Březí u Nep.	15	3,3	17	3,6	24	5	20	4,5
Vopravil – Cunkov	11	2,4	15	3,2	15	3,1	19	4,3
Klein - H. Slavkov	8	1,7	11	2,3	13	2,7	13	2,9
TJ Aster – Zmrzlík Praha	19	4,1	22	4,7	14	2,9	23	5,2
Ostatní 1 až 4 klisny	357	77,9	357	75,5	366	76,1	324	72,6
Celkem klisen v PK	458	100	473	100	481	100	446	100,0

Nukleus nejlepší části mateřské populace se kryje s předmětem systematické šlechtitelské práce v rámci Národního programu ochrany genetických zdrojů ČR, který v **současné době zahrnuje 146 klisen.**

Podíl prvních dvou oddílů PK se ve srovnání s oddíly vedlejších knih v průběhu let stále zvyšuje viz graf č.4. V roce 2013 činil 77,1 % chovné populace tj. 344 klisen (2013 - 75,7 %; 2005 - 72,5 %). Určitou komplikací v tomto směru je zavedení povinnosti všech klisen těchto oddílů od roku 2009 vykonat nejméně jednostranné výkonnostní zkoušky, což u některých zejména malých chovatelů činí problém a výsledkem může být zapsání do vedlejší knihy i když kuň jinak splňuje podmínky HPK.

Liniovou skladbu samičí populace tvoří nadále čtyři základní genealogické linie Gurgul, Goral, Oušor a Hroby. Ostatní linie, pokud se vyskytují, zahrnují nevýznamné procento. Konkrétní zastoupení linií ve srovnání od roku 2003 přináší graf č. 5. Obdobný pohled na liniovou skladbu otců matek je patrný z grafu č. 6.

Pokud jde o **podíl konkrétních otců, samičí populace je tvořena potomstvem 82 hřebců, přičemž 349 klisen zastoupených v PK, tj. 78,25 % je po 29 otcích, kteří mají 5 a více klisen v chovu.** Konkrétní počty po otcích zveřejňuje příložená tabulka č.1.

S ohledem na malou velikost šlechtěné populace je **významným kritériem znalost stupně příbuznosti konkrétních koní.** Průměrný Wrightův koeficient příbuznosti $F_{(x)}$ aktuální populace klisen v PK činí 2,857 (2013 $F_{(x)} = 2,808$; 2007 $F_{(x)} = 2,659$), přičemž 86 (19,3%) klisen má $F_{(x)}$ rovno nebo větší než 5 (2012 n = 90 klisen). Pouze 57 (12,8 %) klisen pochází ze zcela nepřibuzné plemenitby.

Je proto kladem, že jediný současně zařazený plemeník působící v inseminaci je zcela nepřibuzný z celou mateřskou populací, kromě následujících klisen, kde hypotetický potomek by měl uvedenou příbuznost a kterou pro snazší orientaci chovatelů znovu uvádíme:

R.č.	Jméno klisny	F(x)
31/4	Bellona	3,125
778	Goral XIX - 39 L	6,25
	Hroby XXI - 82 L	1,563
	Hroby XXII - 30 L	3,125
	Hroby XXII - 31 L	3,125
31/273	Jozefka	13,281
31/245	Juno	6,25
31/246	Juvie	3,125
31/350	Kvagga	3,125
71/433	Naomi Hroby	4,688
71/436	Nelly Hroby	3,125
746	Ousor IX - 5 L	6,25
	Oušor IX - 13 L	26,563
	Oušor IX - 29	6,25
	Pietrosu X - 39 L	0,781
71/236	Pietrosu XI-10 (Najada)	14,844

Struktura současných klisen v PK pocházející z různého stupně příbuznosti je zřejmá z následující tabulky:

F(x)	Z nepřibuzné plemnitby	méně než 3	3 - 5	5 - 7	7 - 9	9 - 11	11 - 13	13 - 15	Celkem klisen
Počet klisen 2013	54	240	83	44	31	4	2	7	465
%	11,60%	51,60%	17,80%	9,50%	6,70%	0,90%	0,40%	1,50%	100,00%
Počet klisen 2014	55	227	81	41	29	4	2	7	446
%	12,33	50,90	18,16	9,19	6,50	0,90	0,45	1,57	100,00

Pro ulehčení orientace chovatelů je každoročně vypočítáván koeficient příbuzenské plemnitby $F_{(x)}$ z páté generace předků (podle Wrighta). Výpočet je proveden pro hypotetická spojení všech klisen v HPK a PK se všemi aktuálními

Výsledky jsou větším chovatelům poskytovány v písemné nebo elektronické podobě. Malochovatelé mají možnost tvorbu konkrétního páru konzultovat telefonicky, e-mailem nebo písemně.

Stanovení rodinové příslušnosti klisen

Pro uznání původu mezinárodní organizací HIF je nezbytná znalost původní huculské rodiny zařazené klisny. V současné populaci plemenné knihy je rodina známa u 316 klisen (tj. 70,9%) a tvoří ji 28 rodin. Sto třicet klisen, tj. 29,1% tuto rodinu nemají a tyto, ani jejich potomstvo proto nemůže být do NPGZ zařazeno. Současná struktura a podíl jednotlivých rodin na aktuální populaci klisen je zřejmý z grafu č.7, zveřejněném na [http:// www.hucul-achhk.cz](http://www.hucul-achhk.cz).

Výkonnostní zkoušky 2014

Výkonnostní zkoušky typu „A“ proběhly na farmě Dubová Hora, Cunkov a Praha – Zmrzlík. Celkem šlo o 10 klisen a dva hřebce. Všech deset klisen a oba vybraní hřebci byly doporučeni k zařazení do NPGZ. Vedle zkoušek typu „A“ proběhly i zkoušky typu „B“ (7 klisen), které předurčovaly zařazení mimo NPGZ, z důvodů nesplnění požadovaných kritérií, nebo klisny byly importovány a do NPGZ bude zařazováno až jejich potomstvo narozené v ČR.

Několik záběrů z výkonnostních zkoušek typu „A“ přináší následující snímky:

Dubová Hora 10.9.2014

Praha Zmrzlík 25.9.2014

Podrobné výsledky jsou zveřejněny v tabulce č.2, 3 a na [http:// www.hucul-achhk.cz](http://www.hucul-achhk.cz) .

Je chybou, že chovatelé stále dostatečně nevyužívají pro klisny nesplňující podmínky pro zařazení do NPGZ alespoň jednostranné zkoušky typu „B“. Klisny pak nemohou dle nové úpravy ŘPK být zařazeny do prvních dvou oddílů PK a zůstávají v 1 VPK.

Dotace ACHHK pro výkonnostní zkoušky 2015

Vedle podpory huculských koní zařazených do Národního programu GZ i v letošním roce zůstává zachována ze strany ACHHK podpora pro 3-4 leté huculské klisny zapsané do HPK nebo PK, které úspěšně vykonaly výkonnostní zkoušku.

Jde především o možnost podpory výkonnostních zkoušek typu „B“ a dále klisen zapsaných do HPK a PK, ale nezařazených do GZ.

Upozorňujeme však, že není možno o podporu na výkonnostní zkoušky shodného koně žádat současně v NP GZ a od ACHHK.

Částka*: do 6 000,- Kč za klisnu, která je zapsána do HPK nebo PK výše uvedených plemen a v r. 2015 úspěšně absolvovala zkoušky výkonnosti Typu „A“

Částka*: do 5 000,- Kč za klisnu, která je zapsána do HPK nebo PK výše uvedených plemen a v r. 2015 úspěšně absolvovala zkoušky výkonnosti Typu „B“

Způsob podání žádosti včetně formuláře o dotaci je obdobný jako v předešlých letech. **Vzor formuláře přinášíme v příloze Zpravodaje** nebo ke stažení na <http://www.hucul-achhk.cz>.

Žádost je nutno zaslat na ACHHK nejpozději do 25. září 2015

Výkonnostní zkoušky 2014

Podmínky výkonnostních zkoušek v roce 2015 zůstávají shodné.

Jen znovu připomínáme, že **vykonání alespoň jednostranných zkoušek typu „B“ spolu s povinně ověřenou paternitou rodičů formou DNA je podmínkou pro zařazení klisny do HPK nebo PK. Ověření původu formou DNA je proto třeba předložit již při vlastním zápisu klisny do HPK nebo PK. Do splnění obou uvedených podmínek je klisna zařazena nejvýše do 1. vedlejšího oddílu PK.**

Všestranné zkoušky typu „A“ jsou nutnou podmínkou pouze pro zařazení klisen do NPGZ. Předpoklad zařazení klisny do NPGZ by měl být chovatelem ověřen doporučením ACHHK nebo nejméně inspektora, před výkonem zkoušek typu „A“. Jinak riskuje nezařazení z důvodu původu nebo neodpovídající kvality exteriéru.

Zájemce o zařazení koní do zkoušek žádáme o vyplnění přihlášky v příloze.

Zkoušky jsou přístupné pro chovatelskou veřejnost a všichni jsou na ně srdečně zváni.

Jednostranné zkoušky typu „B“ je obdobně jako v loňském roce možno provádět na více místech republiky, případně i s ostatními plemeny koní dle nejbližšího místa majitele klisny. Majitel takovéto klisny však musí výkonnostní zkoušky předem s příslušným pořadatelem zkoušek domluvit a příslušné komisi zajistit platný zkušební protokol od ACHHK nebo stažený z <http://www.hucul-achhk.cz>.

Pro chovatelskou veřejnost připomínáme, že úplné znění řádu výkonnostních zkoušek je uvedeno v platném šlechtitelském programu a lze jej stáhnout na <http://www.hucul-achhk.cz>.

Genetické zdroje

Hřebci

Z 10 plemeníků bylo využito 9 a po většině s menší intenzitou, což již bylo zmíněno **viz graf.č.1.** Ostatní informace již byly **popsány v oddíle analýzy stavu PK.**

Klisny

V aktualizovaném seznamu NPGZ pro rok 2014 je celkem 146 klisen, Důvody malého počtu zařazených mladých klisen jsou, jak již bylo řečeno, především ve stále málo uspokojivé reprodukční aktivitě.

Seznam klisen v NPGZ nadále zůstává do značné míry pouze evidencí potenciálních matek a v praxi jsou v řadě případů stále, jak jsme již zmínili v minulých letech, produkováni jedinci na úrovni koně nevhodného k zařazení do NPGZ.

Upozorňujeme, že účastníci Národního programu ochrany GZ, kterým končí platná registrace, musí požádat o prodloužení nejpozději do konce června, nejlépe přes naši organizaci.

Další podrobnosti k platným podmínkám v roce 2015 budou zveřejněny v dalším Zpravodaji a na webu po vyjití platných dotačních zásad. **Podle předběžných informací ke změně dotačních podmínek proti roku 2015 nedojde.**

V letošním roce je na základě požadavku MZe ČR prováděna **novelizace metodiky ochrany** se kterou bude chovatelská veřejnost po jejím schválení seznámena.

HIF

Jak již dříve bylo zmíněno, za přínosné pro šlechtění českého huculského koně možno označit členství a aktivní spolupráci v rámci evropské organizace HIF, ve které máme odpovídající zastoupení. Jednání probíhají střídavě v členských osmi zemích.

V roce 2015 proběhlo jednání 2x v Topolčiankách. Z jednání vyplynulo především, že v některých zemích se vyskytují falzifikáty dokladů huculských koní. Tento negativní jev je třeba vymístit především oznámením a řešením konkrétních případů. HIF proto uvažuje o zřízení celkového registru huculských koní.

Dle názoru naší organizace je takovýto přístup zbytečný a je třeba, aby si každá země tento problém řešila v rámci svých podmínek. V naší republice jsou všichni jedinci v HPK a PK testováni na prověrku pravosti rodičů formou DNA a to je vyžadováno i u importovaných jedinců ze zahraničí.

Ostatní aktivity:

Výstavy

Aktivní účast kolekce huculských koní na výstavě v Lysé nad L. ve dnech 19. až 21. září 2014. Výstavy se účastnilo šest klisen pana Vopravila. Klisny byly předváděny nejen formou přehlídky plemenného materiálu, ale i ve večerní show jezdeckém vystoupení.

Huculské putování z Kokořínska přes Český Ráj do Krkonoš

V září minulého roku, se uskutečnilo huculské putování s mezinárodní účastí, které navazovalo na úspěšné putování „Visegrad journey of Hucul friendship“ z roku 2013 (trasa vedla z Maďarska přes Slovensko do Polska). Obě putování měla za úkol prokázat huculskou vytrvalost, sílu, obratnost a charakter v náročných a různorodých terénech. Našeho českého putování se účastnilo 6 jezdců (Slovensko – Veronika Huda a doprovodný řidič a velký pomocník Milan Gonda za Slovenský Hucul Club, Polsko – Iwona Zalaczkowska a Jacek, Čechy – Zdeněk Němec a Alžběta Karbusická, která jela za Farmu Hucul, ke konci putování se k nám přidal ještě Zdeno Pochop z NP Muráňská planina a Aleš Ramach s Michalem Štěpánkem za strážce Krkonošského národního parku).

Celá cesta byla nakonec v délce 187 km a projeli jsme ji za 5 dní. Každý den byl skoro jako v jiném světě, každá krajina nás něčím zaujala a něčím potrápila. Přespávali jsme na farmách (Farma Dubová Hora, Dvůr Borčice, Farma Hucul) a ranči (Ranch Bystrá nad Jizerou) a všude jsme byli mile a přátelsky pohoštěni.

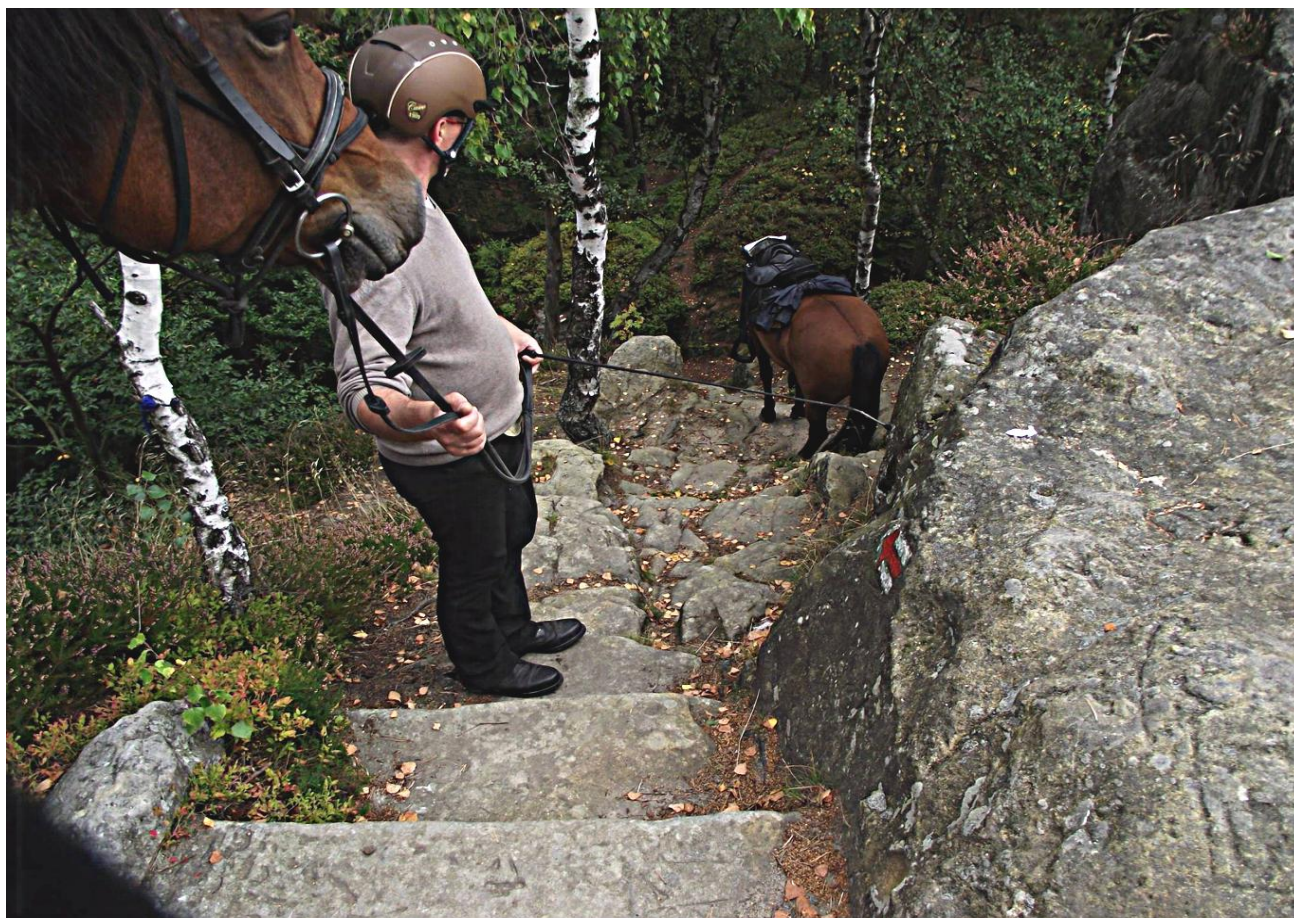
Náročnou chvíli jsme si prožili u Hrubé Skály, kde jsme prošli tzv. Myší díru, velmi úzkou průrvu mezi skalami, která je pro ulehčení lidí obdařena schody. Po přeměření pupíku nejširší kobyly a nejužší části průrvy, jsme zhodnotili, že by to mohlo vyjít, jen musela jít sedla dolů. A tak jsme nejprve přenesli sedla a následně provedli koně. Ti byli úžasní, vpochodovali do tmy a krásně šlapali dolů po schodech, v užším místě vydechli a byli na druhé straně.

Velmi zajímavý a nezapomenutelný byl také výšlap/výjezd na vrcholky Krkonoš, kde se nám pomalu naskytl výhled do kraje, úchvatné. Dorazili jsme společně až k Pramenu Labi za doprovodu strážní služby na koních (Strážní služba funguje již 4. rok a využívá huculské koně k monitorování, pomoci turistům a přírodě právě na vrcholcích Krkonoš). Krkonošská část byla bohužel díky nepřízní počasí zkrácena, i tak jsme si to moc užili a těšíme se na další část, která by mohla proběhnout opět v podobném termínu, tentokrát/opět na Maďarském území.

Pomalou, ale jistě se z těchto dobrodružství stává tradice a to je jistě to nejlepší co může huculské koně a jejich lidi potkat.

Alžběta Karbusická

Několik foto z putování:

Možnosti publikace ve „Zpravodaji“ ACHHK

Stále znovu upozorňujeme všechny členy ACHHK na možnost zveřejňování svých názorů týkajících se chovu huculských koní na stránkách tohoto „Zpravodaje“, který vychází nepravidelně podle potřeby naší Asociace. Máte tak možnost reagovat na nezdůvodněné nedostatky a problémy již v průběhu roku a není třeba čekat až na setkání na valné hromadě.

Zpracoval: Ing. Jelínek Jaroslav

ACHHK vznikla v červenci 1997 a od srpna 1997 je současně členem Asociace svazů chovatelů koní ČR. Od února 2001 je uznaným chovatelským sdružením v duchu zákona 154/00 Sb. a je nositelem PK huculského koně. Bylo jí přiděleno IČO - 65669436. Sídlo ACHHK je na adrese : Pardubice 530 02, BOX 145, Pražská 607. Mobil: 777 855 006, e-mail: jelineking@seznam.cz. Kontaktní adresy a telefonické informace dále poskytuje Ing. Ivan Karbusický, Farma Hucul s.r.o., Janova Hora 92, Vítkovice v Krk. 512 38, mobil 603 150 697. Sídlo redakce Zpravodaje je totožné se sídlem ACHHK